

Голас Радзімы

№ 26 (1938)
27 чэрвеня 1985 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАПЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

І КАЛІ ЕДЗЕШ з Масквы ў Мінск на аўтамабілі, гэтага месца ніколі не мінеш. Менавіта тут праягае бліжэйшы шлях са сталіцы Савецкага Саюза ў сталіцу БССР. Тут наша рэспубліка мяжуе з Расіяй. Адсюль пачынаецца Беларусь. Першым вас сустракае дубровенскі край. Гэта невялікі па тэрыторыі раён Віцебскай вобласці з вельмі адметнай гісторыяй, якая памятае нямала трагічных і радасных падзей. Гэта край добразычлівых і шчырых людзей, край самабытных песень і цудоўнай прыроды. І калі ў вас будзе хоць крышачку часу, спыніцеся, пабудзьце тут трохі, бліжэй пазнаёмцеся з гэтай зямлёй. І ў вас надоўга застанецца пра яе прыемны ўспамін.

падзеі · людзі · факты

падзеі · людзі · факты

падзеі · людзі · факты

БЕЛАРУСЬ І ААН

ПЕРАДАДЗЕНА
РАТЫФІКАЦЫЙНАЯ
ГРАМАТА

Генеральнаму сакратару ААН Х. Перэсу дэ Куэльяру перададзена грамата аб ратыфікацыі Прэзідыумам Вярхоўнага Савета Беларускай ССР Статута ААН па прамысловому развіццю (ЮНІДО).

У сувязі з перадачай ратыфікацыйнай граматы пастаянны прадстаўнік БССР пры ААН А. Шэльдаў накіраваў генеральнаму сакратару ААН пісьмо. У гэтым пісьме, у прыватнасці, гаворыцца: «Зафіксаваная ў Статуте ЮНІДО рашучасць удзельнічаць у арганізацыі садзейнічаць міжнароднаму міру і беспэцы і працітанню ўсіх народаў павінна ўвасабляцца ў яе рашэннях і практычнай дзейнасці, бо толькі ва ўмовах міру і пры ажыццяўленні рэальных мер у галіне разбраення могуць быць вызвалены дадатковыя значныя сродкі на патрэбы эканамічнага і сацыяльнага развіцця, уключаючы індустрыялізацыю маладых незалежных краін».

У пісьме падкрэсліваецца, што ЮНІДО абавязана процідейнічаць палітыцы тых дзяржаў, якія імкнуцца не толькі захаваць, але і расшырыць некалганіялісцкую эксплуатацыю маладых незалежных краін, і змагацца супраць актаў эканамічнай агрэсіі, дыктату, шантажу, умяшання ва ўнутраныя справы дзяржаў, учыняемых імперыялістычнымі сіламі, і садзейнічаць устанавленню эфектыўнага кантролю над дзейнасцю транснацыянальных карпарацый з мэтай абмежавання іх негатыўнага ўздзеяння на эканоміку маладых незалежных краін і на міжнародныя эканамічныя адносіны і развіццё ў цэлым.

3 ВЫСОКАЙ ТРЫБУНЫ

СУМЕСНАЯ ЗАЯВА

У Жэневе працягвае работу сесія Генеральнай канферэнцыі Міжнароднай арганізацыі працы (МАП). Выступаючы на пленарным пасяджэнні, кі-

раўнік дэлегацыі Беларускай ССР А. Фаміч зачытаў сумесную заяву групы сацыялістычных краін у сувязі з 40-годдзем гістарычнай Перамогі народаў над фашызмам і нацызмам і 40-й гадавінай ААН.

У заяве гаворыцца, што ўрокі другой сусветнай вайны маюць непераходзячае значэнне і галоўны з іх заключаецца ў тым, што супраць вайны трэба змагацца дзяржавам сумесна і накуль яна не пачалася. Самая важная задача, якая стаіць перад чалавечтвам сёння, — не дапусціць развядвання ядзернай вайны, прадухіліць гонку ўзбраенняў у космасе і спыніць яе на Зямлі. Для гэтага як ніколі важна, падкрэсліваецца ў заяве, каб усе краіны, і малыя і вялікія, незалежна ад іх грамадскага ладу і ідэалогій, аб'ядналіся ў барацьбе супраць небяспекі новай сусветнай вайны.

Дзяржавы сацыялістычнай садружнасці паслядоўна і рашуча адстойваюць справу міру і разбраення, прыцпы мірнага суіснавання, падкрэсліваецца ў заяве. Яны заклікаюць самяя розныя сацыяльныя і палітычныя сілы да шчырага супрацоўніцтва, заснаванага на добрай волі ў імя міру.

СУПРАЦОУЊІЦТВА

«АД'ЯЗДЖАЕМ
З УДЗЯЧНАСЦЮ...»

«Мы ехалі сюды настаўнікамі, а ад'язджаем з удзячнасцю за каштоўныя, глыбокія заўвагі беларускіх рабочых і спецыялістаў аб нашых машынах, узбагачаныя вопытам гасцінных калег, якія дабіліся эфектыўнага ўзаемадзейнення навукі і практыкі».

Такою ацэнку прайшоўшаму ў Мінску Міжнароднаму сімпозіуму па праблемах будаўніцтва сельскіх дарог з удзелам прадстаўнікоў Англіі, Галандыі, Францыі, ЗША даў першы віцэ-прэзідэнт амерыканскай фірмы «Гамака» Герман Джэнсен. Спецыялісты на працягу трох дзён абмяркоўвалі тэхнічныя і прагматычныя пытанні за «круглым сталом». У Дзяржынскім раёне яны аглядзелі ўчастак дарогі, дзе першыя свае кіламетры цэментабетоннай дарогі ўклаў робат фірмы «Гамака».

АЙЧЫННАЯ МАРКА

ПРАЯВІЛІ ЦІКАВАСЦЬ

Вялікай папулярнасцю карыстаўся павільён савецка-нарвежскага змешанага акцыянернага таварыства «Коне-ла норге біль» на праходзіўшай у Осла Міжнароднай сельскагаспадарчай выстаўцы. Спецыялісты праявілі асаблівую цікавасць да прадстаўленых у савецкім павільёне апошніх мадэлей трактароў «Беларусь» Мінскага трактарнага завода, аснашчаных высокапрадукцыйным навясным і прычэпным абсталяваннем Рыжскага завода сельскагаспадарчых машын.

Сваю прадукцыю на выстаўцы дэманстравалі больш як 450 кампаній і фірм з многіх краін свету.

СІМПОЗІУМЫ

ПАЛІМЕРЫ НА СЛУЖБЕ
МЕДЫЦЫНЫ

Век палімераў, які даў чалавеку новыя матэрыялы з дзіўнымі ўласцівасцямі, не абышоў і медыцыну. Без іх ужо сёння немагчымы многія метадыкі лячэння, і ў яшчэ большай ступені немагчыма ахова здароўя заўтрашняга дня. Аб прымяненні апошніх дасягненняў навукі, аб палімерах ва ўрачэбнай практыцы ішла размова на VII Усеаюзным сімпозіуме «Сінтэтычныя палімеры медыцынскага назначэння», які адбыўся ў Мінску.

Аб'ём і дыяпазон даследаванняў па гэтай праблеме ў нас у краіне такі шырокі, што, складаючы праграму сімпозіума, мы вымушаны былі абмежавацца толькі абмеркаваннем работ двух напрамкаў — па мембранах і сарбентах — паглынаючых рэчывах, скажаў журналістам старшыня аргкамітэта сімпозіума, член-карэспандэнт АН СССР М. Платэ. Але і яны ахопліваюць практычна ўсе галіны медыцыны.

Высокая эфектыўнасць палімераў, падкрэсліў вучоны, які прымяняюцца пры лячэнні цяжкіх апёкаў. Розныя плёнікі і суспензіі, якія закрываюць раны, дазваляюць на трэць скараціць тэрміны зажывання. З поспехам выкарыстоўваюцца палімерныя матэрыялы і для фільтрацыі біялагічных раствараў, у медыцынскіх прыборах.

ПОЕЗД ДРУЖБЫ

3 ГРОДНА У ГДР

280 турыстаў адправіліся нядаўна поездам дружбы з Гродна ў Германскую Дэмакратычную Рэспубліку. У саставе поезда — чатыры групы работнікаў сельскай гаспадаркі Гродзеншчыны, рабочыя і інжынеры шклозавода «Нёман», Лідскай абутковай фабрыкі, аўтатранспартнікі, хімікі і іншыя. Зробіць яны цікавае падарожжа па дружэлюбнай краіне. Наведваюць гарады Берлін, Патсдам, Лейпцыг, Дрэздэн, Веймар, Эрфурт, Магдэбург. У кожным ёсць свае слаўтасці, памятныя мясціны. Ёсць і нямала месц, якія асабліва закрануць сэрцы савецкіх турыстаў. Гэта і Трэптаў-парк у Берліне, дзе ўстаноўлена сімвалічная статуя савецкага воіна, які выратаваў нямецкае дзіця ў гады вайны. Гэта палац у Карлхорсце, дзе 8 мая 1945 года быў падпісаны акт аб безагаворачнай капітуляцыі гітлераўскай Германіі. Гэта музей «Іскры» у Лейпцыгу — тут выдавалася ленинская газета. А самае галоўнае — сустрэчы ў працоўных калектывах ГДР.

У гэтым годзе многія працаўнікі Гродзеншчыны пабывалі ў замежных краінах. Да канца года ў турыстычных паяздах за мяжой пабывае 2800 жыхароў вобласці.

РЭКАНСТРУКЦЫЯ

ТКАНІНЫ НА ЛЮБЫ
ГУСТ

На працягу аднаго дня можа змяніць асартымент вырабаў Мінскі камвольны камбінат. У ходзе тэхнічнага перааснашчэння на прадпрыемстве ўстаноўлена новае ткацкае абсталяванне. Не цяжка пераклачыць яго з выпуску гладкафарбаваных касцюмаў і сукенкавых тканін на шматколерныя і наадварот. У адрозненні ад ранейшага, што дазваляла выкарыстоўваць адначасова не больш трох

адценняў пражы, на новых станках можна саткаць і шасціколерную тканіну — ва ўсемагчымую клетку, палоску, гаршак, з дабаўленнем дэкаратыўных матэрыялаў.

ДА ФЕСТИВАЛЮ

АНСАМБЛЬ З КАРЭІ

Яркае ўражанне пакінулі прайшоўшыя ў Беларусі выступленні маладзёжнага мастацкага калектыву з Карэйскай Народна-Дэмакратычнай Рэспублікі. У яго складзе ёсць і школьнікі, якія займаюцца ў гуртках і студыях Пхеньянскага палаца піянераў. Атмасфера дзіцячай непазрэднасці і радасці была адчуваць ва ўсіх выступленнях ансамбля.

Пасля Свардлоўска, Новасібірска, Іркуцка канцэрты адбыліся ў Салігорску і Мінску. Беларускія слухачы пазнаёміліся з нацыянальнай культаурай, з меладыйнымі песнямі і самабытнымі танцамі Карэі. У рэпертуары калектыву ёсць і песні савецкіх кампазітараў. Праграма была прывесчана маючаму адбыцца XII Сусветнаму фестывалю моладзі і студэнтаў. Дарэчы, многія салісты будуць прадстаўляць сваё нацыянальнае мастацтва на гэтым форуме моладзі.

Карэйскія юнакі і дзяўчаты спявалі аб міры, аб жыцці, аб гісторыі сваёй краіны. І хоць карэйская мова незразумелая большасці слухачоў, тыя, хто сядзеў у зале, добра разумелі пачуцці, якімі былі прасякнутыя песні і танцы нашых сяброў.

МУЗЕІ

У ЭКСПАЗІЦЫІ — ХЛЕБ

Музей хлеба адкрыты ў вёсцы Вялікая Крэкотка Слонімскага раёна. У ім сабраны саха, цэп, жорны і многія экспанаты, якія гавораць аб тым, як цяжка даваўся ў былыя часы селяніну галоўны прадукт харчавання, колькі поту трэба было праліць дзеля акраіца хлеба.

Другі раздзел музея прысвечаны сённяшнім справам земляробаў, якія аб'яднаўшыся ў калектывы і ўзяўшы ў саюзнікі навуку, навучыліся і на малаўрадлівай пашы вырошчваць некалькі хлебных каласоў там, дзе яшчэ нядаўна рос адзін. На шматлікіх фатаграфіях адлюстраваны святы зацьняк, першай баразны, урачыстыя провады механізатараў у поле. Матэрыялы стэндаў адлюстроўваюць дынаміку росту ўраджаяў.

Музей, першы такога тыпу на Гродзеншчыне, створаны па ініцыятыве кіраўніцтва мясцовага калгаса імя Дзяржынскага.

ЗДРАУЊІЦЫ

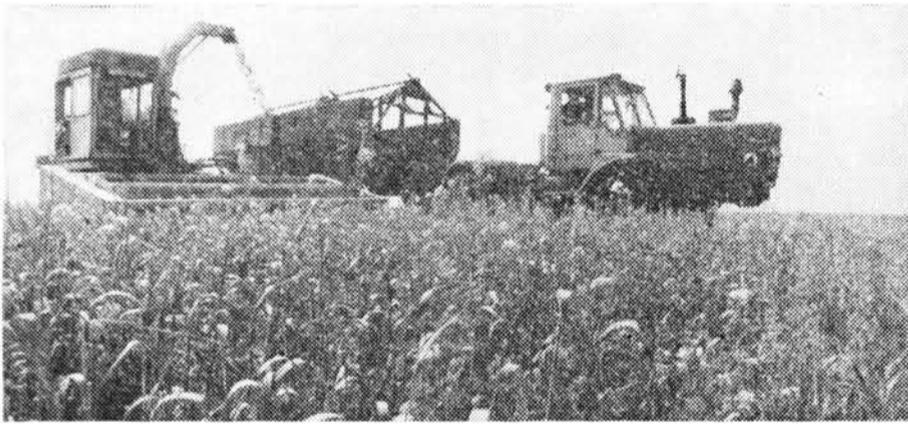
НА БЕРАЗЕ ДНЯПРА

Жанчынам з дзецьмі аддадзены на лета санаторый-прафілакторый «Сосны» магілёўскага вытворчага аб'яднання «Хімвалакно» імя У. І. Леніна. Ён прыняў каля 150 маці і больш як дзвесце дзяцей. У здраўніцы, размешчанай у маляўнічым сасновым лесе на беразе Дняпра, абсталяваны пляцоўкі для гульні і спорту, пляжы, ёсць плавальныя басейны, кінатэатр, бібліятэка. У Магілёўскай вобласці ў сёлетнім годзе на летні сезон для адпачынку і лячэння маці з дзецьмі прадстаўлена дзесць санаторыяў-прафілакторыяў прамысловых прадпрыемстваў і арганізацый.

МІНЕРАЛЬНАЯ ВАДА

«РАССВЕТАЎСКАЯ»

Выпуск асвятляючай і гаючай мінеральнай вады «Рассветаўская» пачаў у калгасе «Рассвет» імя К. Арлоўскага. Крыніцы яе адкрыты на тэрыторыі самой жа гаспадаркі. Па сваіх лекавых якасцях і саставу мінеральных солей яна прыраўніваецца да такіх вядомых у нашай краіне вод як «Ашхабадская», «Іжэўская», «Доін», «Вярска-І» і рэкамендавана цэнтральным Навукова-даследчым інстытутам курорталогіі і фізіятэрапіі для лячэння хранічнага гастрыту, іншых кішэчных захворванняў, печані, цукровага дыябету. Праектная магутнасць цэха вытворчасці — шэсць мільёнаў бутэлек у год.

На Беларусі — пара сенакосу. Усе гаспадаркі рэспублікі пачалі нарыхтоўку сенажу. На лугах і палетках поўным ходам ідзе механізаваная ўборка траў і азімых культур.

НА ЗДЫМКУ: зялёнае жніво ў саўгасе «Стралічова», што на Гомельшчыне.

Птушкагадоўля — адна з самых даходных галін калгаса імя Кірава Шклоўскага раёна Магілёўскай вобласці. Прадукцыю, частка якой прадаецца дзяржаве, калгас атрымлівае ад пабудаванай у сябе качкафермы. Яна дае гаспадарцы за год чвэрць мільёна рублёў чыстага прыбытку. НА ЗДЫМКУ: у адным з блокаў качкафермы.

САВЕЦКАЯ ЭКАНОМІКА Ў ДРУГОЙ ПАЛАВІНЕ 80-х ГАДОЎ

НЕКАЛЬКІ ПРАГРАМ АДНАЧАСОВА

МОЖНА загадзя сказаць, што задачы ў галіне эканомікі, якія прыйдзеца вырашаць Савецкаму Саюзу ў яго новай, дванаццатай пяцігоддзі (1986-1990), будуць вельмі складанымі і цяжкімі. Уласна кажучы, як неаднаразова адзначаў у сваіх апошніх выступленнях Міхаіл Сяргеевіч Гарбачоў, гэтыя задачы стаяць ужо сёння.

Размова, як і раней, ідзе аб тым, каб ажыццявіць поўны перавод савецкай эканомікі на інтэнсіўны шлях развіцця. Гэта само па сабе няпроста, калі гутарка ідзе аб краіне, якая дае пятую частку сусветнай прамысловай прадукцыі — больш, чым увесь свет у 1950 годзе. Па маштабнасці такі перавод можна параўнаць з найбольш ключавымі момантамі ў гісторыі Савецкай дзяржавы, такімі, як, напрыклад, індустрыялізацыя і карэнная перабудова сельскай гаспадаркі ў 30-я гады. А ў нечым і больш, таму што тады ў многім адбывалася ўзвядзенне будынка, па сутнасці, на пустой пляцоўцы, а цяпер павінна адбыцца яго рэканструкцыя. Дарэчы, гэтым і тлумачыцца тая акалічнасць, што, па агульнапрынятай думцы, інтэнсіфікацыя савецкай народнай гаспадаркі праходзіць больш марудна, чым гэта трэба.

Складанасць заключаецца і ў тым, што некалькі праграм трэба будзе ажыццяўляць адначасова, паралельна, хоць строга паралельнымі па сваёй прыродзе яны не з'яўляюцца. На самай справе, інтэнсіфікацыя перш за ўсё мае на ўвазе эканомію па ўсіх напрамках — матэрыяльных рэсурсаў, сыравіны, энергіі, а расход іх на адзінку нацыянальнага даходу СССР пакуль значна вышэйшы, чым дазваляюць лепшыя сусветныя тэхналогіі.

Савецкі Саюз павінен паскорыць навукова-тэхнічны прагрэс, мадэрнізаваўшы многія галіны эканомікі, перш за ўсё машынабудаванне, ад якога гэты прагрэс залежыць. Прыярытэтнае развіццё асабліва датычыць станкабудавання, прыборабудавання, вылічальнай тэхнікі, электронікі, электратэхнікі. Ці варта гаварыць пра тое, што ўсё гэта вельмі дарэгія напрамкі, якія патрабуюць магутных інвестыцый?

А ў дадатак СССР не збіраецца адмаўляцца ні ад далейшага асваення прыродных багаццяў сваіх усходніх раёнаў, перш за ўсё Сібіры, ні ад рэалізацыі буйной Энергетычнай праграмы, ні ад агульнасаюзнай праграмы меліярацыі дзесяткаў мільёнаў гектараў. Гэта таксама і інвестыцыі, і матэрыяльныя рэсурсы.

Нарэшце, усюды патрэбны рабочыя рукі — пры практычна поўнай занятасці краіна адчувае іх недахоп, не гаворачы ўжо аб тым, што механічна іх з адной галіны ў другую не «перапампуюць», хаця б па меркаваннях сацыяльнага парадку. Па савецкіх прынцыпах новая тэхніка павінна расшыраць перад чалавекам выбар лепшай, высокакваліфікаванай і вышэй аплатаемай дзейнасці, а не выцясцяць яго. Значыць, мільёны рабочых павінны быць перавучаны, як гэта прынята ў краіне, за кошт дзяржавы, пры захаванні за

імі ўжо наяўнага заробтку на гэты перыяд.

І, зразумела, пры ажыццяўленні ўсіх гэтых праграм дванаццатай пяцігодка павінна рашаць сваю самую галоўную задачу, якой яна была на ўсіх этапах эканамічнага будаўніцтва ў краіне, — пастаянны рост жыццёвага ўзроўню насельніцтва. У СССР лічаць само сабой зразумелымі тыя абставіны, што, скажам, пасля другой сусветнай вайны і аднаўлення гаспадаркі пасля яе ў краіне не было ні аднаго года, калі б не адзначаўся рост жыццёвага ўзроўню.

Нават з гэтага, даволі кароткага пераліку праблем, якія вырашаюцца савецкай эканомікай (ёсць жа, акрамя таго, напрыклад, жыллёвая праграма, якая забяспечвае будаўніцтва двух мільёнаў кватэр у год, ці праграма аховы навакольнага асяроддзя), ясна, што дванаццатая пяцігодка запатрабуе значных намаганняў. Вядома,

эканамічны патэнцыял, назапашаны краінай, дае магчымасць гэтыя праблемы вырашыць, але не здымае іх вастрыні аўтаматычна. Таму ў СССР будзе працягвацца і перабудова самога гаспадарчага механізма, кіравання ім і планавання.

Гэта перабудова пачалася ў ходзе буйнамаштабнага эканамічнага эксперыменту, які паказаў сваю жыццёвасць у сферы з штогадовым аб'ёмам вытворчасці ў дзесяткі мільярдаў рублёў, эксперыменту, які будзе расшырацца і паглыбляцца. Працягваецца і працэс расшырэння дэмакратычнага самакіравання ў гаспадарчай дзейнасці, актыўнага ўцягнення ў яе ўсіх працуючых. У гэтым жа кантэксце знаходзяцца і меры па павышэнню вытворчай, тэхналагічнай і фінансавай дысцыпліны на ўсіх узроўнях — ад рабочага да міністра.

Варта адзначыць, што праблемы, якія стаяць перад савецкай эканомікай, і меры па іх вырашэнню з'яўляюцца ў краіне сёння предметам самага шырокага абмеркавання. Не проста адабрэнне прапановаемых падыходаў у яе ажыццяўленні, а і актыўнае канструяванне гэтых падыходаў, метадаў толькі і можа быць гарантыяй паспяховай рэалізацыі.

Леанід КОРАНЕЎ.

II. ЗЯМЛЯ ДУБРОВЕНСКАЯ

Раённы цэнтр Дуброўна стаіць кіламетраў на дзесяць у бок ад аўтамагістралі Масква — Мінск. Гарадок невялікі і па колькасці насельніцтва і па памерах. Тут заўсёды вельмі спакойна і ціха. Пасля напружанага рытму буйнога горада гэта адразу адчуваеш. Таму прыемна прайсціся пешшу яго чыстымі вуліцамі, якія літаральна патанаюць у зеляніне дрэваў. Прама праз горад нясе свае воды Днепр.

Менавіта гэтай рацэ і абавязана сваім з'яўленнем Дуброўна. Больш за чатыры стагоддзі назад тут пасяліліся людзі. За доўгую гісторыю некалькі разоў мястэчка знішчалі ваенныя пажары. Але кожны раз яно адраджалася зноў. Рускі вучоны акадэмік Васіль Севярыгін, які праязджаў тут у 1802 годзе, у сваёй кнізе «Падарожжы па заходніх правінцыях Расійскай дзяржавы» пісаў: «Дуброўна ёсць выдатна адбудаванае невялікае мястэчка, вядомае сваёй суконнай фабрыкай... Тут робяць таксама добрае піва. Многія займаюцца пілаваннем лесу». Але падарожнік чамусьці не ўгадаў пра гадзінічковую фабрыку — першую ў Расіі, якая была заснавана тут у 1784 годзе.

Памятае Дуброўна і Напалеона, які ў 1812 годзе прайшоў праз яго двойчы: наступаючы і адступаючы. Намнога пазней, але гэтым жа шляхам, і таксама двойчы, пракацілася фашысцкая навала. Словам, многа пабачыў на сваім вяку дубровенскі

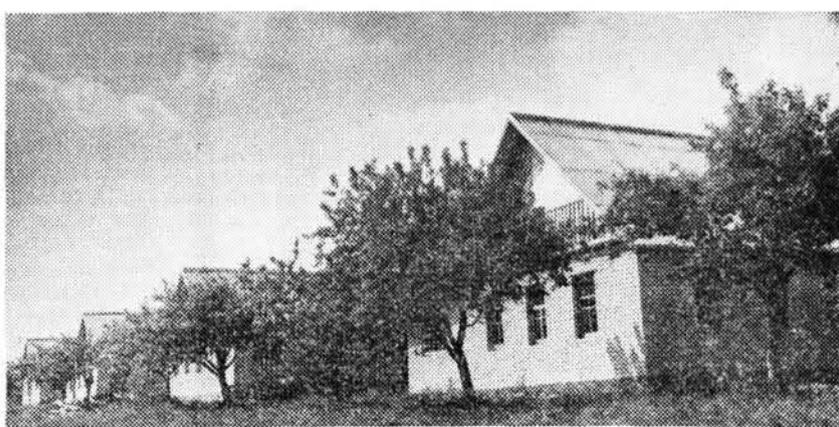
край. Мясцовыя старажылы і краязнаўцы раскажуць вам безліч цікавых рэчэй.

Дуброўна даўно залячыла раны, якія нанесла яму апошняя вайна. Горад адрадзіўся з руін і попелу і той росквіт, які перажывае ён сёння, можна назваць яго другім нараджэннем. Пяць прамысловых прадпрыемстваў і тры будаўнічыя арганізацыі вызначаюць яго індустрыяльныя рысы. Але Дуброўна ўсё ж цэнтр сельскагаспадарчага раёна. І прамысловасць тут з'арыентавана менавіта на тое, каб перапрацоўваць прадукцыю калгасаў і саўгасаў, забяспечваць патрэбы гаспадарак у будаўніцтве, займацца механізацыяй сельскагаспадарчай вытворчасці, меліярацыяй, павышэннем урадлівасці глебы. Лен, збожжа, мяса і малако — асноўная прадукцыя, якую дае гэты край.

У калгасах і саўгасах Дубровеншчыны працуюць пераважна мясцовыя жыхары. Спецыялістаў для сябе раён рыхтуе сам. Многія юнакі і дзяўчаты, скончыўшы Дубровенскае прафесійна-тэхнічнае вучылішча і атрымаўшы прафесію механізатара, едуць працаваць у сваю родную вёску. 300 выпускнікоў вучылішча папаўняюць штогод шэрагі працаўнікоў сельскай гаспадаркі. Некаторыя з яго выхаванцаў цяпер ужо Героі Сацыялістычнай Працы, многія адзначаны высокімі ўрадавымі ўзнагародамі. Дубровеншчына — гэта край працавітых людзей.

НА ЗДЫМКАХ: від на Дуброўна з боку Дняпра; Уладзімір БАЯРЧУК, 93-гадовы жыхар Дуброўна, удзельнік грамадзянскай і Вялікай Айчыннай войнаў. Сваю першую ўзнагароду — ордэн Чырвонага Сцягу — ён атрымаў у 1920 годзе, калі бараніў маладую Савецкую рэспубліку ад белагвардзейцаў і інтэрвентаў; будучыя механізатары — навучэнцы Дубровенскага прафесійна-тэхнічнага вучылішча; вёска Якубава. У такіх дамах жывуць працаўнікі мясцовага калгаса «40 год Кастрычніка».

Выданні «Голасу Радзімы»

...Перад Міхаілам Саліянікам адкрывалася выдатная перспектыва: добра скончыў дзесяцігодку, пасля — ваеннае вучылішча. Здавалася б, аб чым яшчэ марыць — такія кар'ера наперадзе! Але ён нечакана прымае рашэнне вярнуцца ў сваю Каменку, вёску на яго роднай Нясвіжчыне.

Што прымусіла Міхаіла Васільевіча зрабіць такі негалаўны, на першы погляд, і, на думку многіх, неабдуманый крок?

Не будзем пераказваць падрабязна змест нарыса пра Міхаіла Саліяніка з новай кніжкі серыі «Бібліятэчка газеты «Голас Радзімы», што выйшла ў чэрвені. Нашы чытачы і самі даведваюцца аб гэтым, прачытаўшы чарговае выданне — «Бацькоўскі парог».

Мы не выпадкова пачалі расказ аб новым выданні з нарыса пра старшыню калгаса «Дружба» Нясвіжскага раёна Героя Сацыялістычнай Працы Міхаіла Саліяніка. Уся кніжка складаецца з асобных нарысаў. І галоўны, сцяжынавы сярэд іх, які і даў ёй назву, — «Бацькоўскі парог».

Міхаіла Саліянік — цікавая і каларытная фігура. Пра яго жыццё можна напісаць вялікую кнігу. Журналіст Мікола Дзелянкоўскі, які доўгі гады працаваў на Нясвіжчыне і добра ведае герояў сваёй кнігі, бярэ голькі галоўнае з біяграфіі старшыні, слава аб якім ідзе па ўсёй Беларусі. У кантактах з людзьмі, у штодзённых клопатах, — як надало, відаць характар героя, тыповага чалавека нашага часу. Ён выйшаў са звычайнай заходнебеларускай сялянскай сям'і, любіць гэту зямлю, бо яна шмат ведала пакут і гора, пакуль прыйшло сюды новае жыццё.

Любяць і паважаюць калгаснікі свайго кіраўніка. І ёсць за што. Гэта пры ім гаспадарка стала адной з лепшых у рэспубліцы. Гэта дзякуючы і яго намаганням калгас збірае аж па сорок

цэнтраў збожжа з гектара, створаны не фермы, а цэлыя фабрыкі мяса і малака. А самі калгаснікі сталі жыць у дабротных, светлых дамах, дзе тэлевізары і сучасная мэбля, дзе на падворках у многіх стаяць асабістыя машыны і аўтамабілі. Гады даход калгаса складае больш за 3 мільёны рублёў.

Вось пра такіх дбайных, руплівых людзей на Нясвіжчыне і напісана кніжка «Бацькоўскі парог». Герой Сацыялістычнай Працы саінарка калгаса імя Калініна Алена Сцепановіч, работніца цукровага завода ў Гарадзеі Вера Галаўко, многія іншыя героі кніжкі — усе яны прадстаўнікі сучаснага пакалення, якое разумна і шчасліва гаспадарыць на былой панскай Нясвіжчыне.

Ідэя напісання такой брашуры ўзнікла не стыхійна, не сама па сабе. Кожны дзень у рэдакцыю прыходзяць пісьмы ад нашых суайчыннікаў з просьбай раскажаць аб родных мясцінах, аб цяперашнім жыцці іх сваякоў і знаёмых. І таму кніжка «Бацькоўскі парог» стала сваясаблівым адказам на гэтыя просьбы. За прыклад узятая Нясвіжчына, багатая сваёй гісторыяй, слаўная здабыткамі дня сённяшняга.

Аўтар робіць невялікі экскурс у мінулае. З гонарам гаворыць, што Нясвіж з даўніх часоў быў буйным цэнтрам культуры ў Еўропе. Радзівілам аказвалі паслугі Рэмбрант, Бернардоні, К. Хескі... Але яны тварылі толькі для выбранных.

У кніжачкай бібліятэцы, — канстатуе М. Дзелянкоўскі, — сабралася дваццаць тысяч тамоў амаль на ўсіх еўрапейскіх мовах. Радзівілам належала унікальная калекцыя карціч, якая налічвала каля тысячы твораў...

Цяпер іншы час і зусім іншае прызначэнне мастацтва. Для сваіх землякоў пісаў творы мастак Міхаіл Сяўрук, працаўнікам Нясвіжчыны прысвячае свае вершы паэт Паўлюк Прануза... Далёка за межамі рэспублікі славіцца сваімі выступленнямі Ланскі хор. У вершах і карцінах, песнях услаўляюцца людзі працы, тыя, пра каго напісана брашура «Бацькоўскі парог».

Спадыраем, што чарговая кніжка з бібліятэчкі «Голас Радзімы» выкліча цікавасць у нашых суайчыннікаў, бо дае магчымасць зрабіць параўнанні жыцця мінулага і сучаснага ў беларускай вёсцы, лепш уявіць сабе той узровень сацыяльнага развіцця, якога мы дасягнулі. А, магчыма, прачытанае некага падштурхне на рашучы крок: выбрацца ў падарожжа, каб наведаць родныя мясціны, свой бацькоўскі парог...

Яўген ТУРАЙКЕВІЧ.

О РУССКИХ МЕДВЕДЯХ, НЬЮ-ЙОРКСКИХ АКАДЕМИКАХ И ЛАКЕЯХ АНТИКОММУНИЗМА

НЕ ИСТИНЫ РАДИ

Представители советологии — особого направления буржуазного обществоведения, ставшего своего рода теорией антисоветизма, осенью 1985 года соберутся в Вашингтоне на очередной международный конгресс. Уже сейчас можно констатировать, что смысл предстоящих осенних дискуссий, как, впрочем, и других подобных мероприятий — семинаров, конференций, коллоквиумов западных «специалистов» по изучению реального социализма, сказался в интервью корреспонденту Агентства печати Новости Александру САПСАЮ известному советский ученый доктор философских наук, профессор Сергей ПОПОВ, увы, не в поиске истины и не в стремлении понять реальные процессы, происходящие в социалистическом обществе, как пытаются иногда представить дело на Западе. А прежде всего — в разработке пропагандистских тезисов, аргументации и контраргументации, которые затем ложатся в основу антисоветского, антисоциалистического пропагандистского курса. Именно решением этих далеких от науки задач, отметил ученый, заняты сегодня советологи США, стран Европы, Израиля, Японии, Австралии, Южной Кореи и других стран.

— С чем, на ваш взгляд, связано возникновение советологии и последующее оформление ее в качестве особого направления в западной идеологии?

— Институтализация советологии относится еще к первым годам существования Советской власти. В 1919 году, например, с целью «выскрывать зло учения Карла Маркса» на средства президента США Герберта Гувера при Стэнфордском университете был создан Институт войны, мира и революции. Подучивший имя своего создателя, Гуверовский институт был первым шагом в создании системы советологических учреждений, специализирующихся не столько на изучении, сколько на фальсификации теории и опыта социалистического строительства в первом в мире государстве рабочих и крестьян.

Однако как особое направление в буржуазной идеологии советология оформилась окончательно лишь после второй мировой войны. Помимо функций, связанных с формированием стереотипов политического мышления, систематизацией взглядов и защитой интересов различных группировок господствующих классов буржуазного общества, на нее были возложены и задачи сугубо специальные. Такие, к примеру, как сбор данных и информация о положении дел в «лагере противника», выработка всевозможных пропагандистских мифов и фальшивок для дискредитации успехов реального социализма. При активном участии советологов империализм развязал и ведет психологическую войну против мирового социализма, стремясь помешать распространению научных идей Маркса, Энгельса, Ленина. Мировую общественность приучают к мысли, будто вмешательство во внутренние дела других стран не имеет ничего общего с тем, что систематически совершают органы западной пропаганды, например, под предлогом защиты «свобод и прав человека».

Советология стала на деле служанкой антикоммунизма, псевдонаучной основой реакционной политики.

Именно представители советологии выступили в свое время с идейным обоснованием позиции тех 147 членов конгресса США — «ястребов», которые образовали «Коалицию за мир с позиций силы», опирающуюся на правое крыло республиканской партии.

«Восточноевропейские исследования откровенно и сознательно служат целям политической практики», — писал один из ведущих представителей этого направления О. Анвайлер в статье, опубликованной журналом «Osteuropa».

— Что ныне представляет собой система советологических учреждений Запада?

— В нее входят академические по форме институты, специальные кафедры университетов, всевозможные центры. Такие, к примеру, как названный выше Гуверовский институт, созданный в 1946 году при помощи Фонда Рокфеллера при Колумбийском университете. Русский институт, основанный в 1948 году при Гарвардском университете. Русский исследовательский Центр, а также институты славяноведения при Калифорнийском университете, по изучению Дальнего Востока и СССР при Вашингтонском университете и другие. В США, например, их насчитывается ныне около 200. В ФРГ — свыше 70 центров по «изучению Восточной Европы» («остфорцинг»). Подобные центры также существуют в Англии и в ряде других стран.

Выходят и специальные советологические издания. Ведущее положение среди них занимает издающийся в Вашингтоне журнал «Проблемы коммунизма», который распространяется более чем в ста странах. В ФРГ восточноевропейским исследованиям посвящен журнал «Остойропа». Продукция советологов находит широкое применение на страницах массовых буржуазных изданий. Мощный поток антисоветской радио-пропаганды, ведущейся Западом, был бы невозможен без активного участия советологических центров.

Средств на их деятельность не жалеют. «Для оказания поддержки новым исследованиям по Советскому Союзу» в США, например, в сентябре 1982 года в конгресс был внесен законопроект, предусматривающий создание специального фонда в 50 миллионов долларов...

— Что можно сказать о самих «поставщиках идей» — советологах? Откуда эта буржуазная общественно-политическая дисциплина черпает свои кадры?

— Кадры советологов активно готовятся на Западе. Причем темп их подготовки из года в год возрастает. Достаточно сказать, что если за период с 1960 по 1964 год в университетах США, например, было защищено свыше 400 докторских диссертаций, посвященных проблемам СССР, то с 1964 по 1973 год таких диссертаций было защищено уже свыше двух с половиной тысяч.

Попутно заметим, многие советологи, сделав карьеру на антикоммунизме, заметно продвинулись по административной линии. Вспомним хотя бы тех из них, кто в разные годы занимал ответственные посты в американской администрации — Генри Киссинджер, Збигнев Бжезинский, Ричард Пайнс...

Ряды советологии активно пополняются и эмигрантами, изменниками родины, ренегатами и разного рода перебежчиками, покинувшими СССР или другие социалистические страны, т. е. дельцами, занятыми торговлей убеждениями, идеологическим «товаром» сомнительного качества. Нередко, однако, и они добиваются «успеха» на поприще советологии. К примеру, около года назад бывшие советские граждане, жившие в столице Узбекистана Ташкенте Ю. Бороловский и И. Клейн, никогда ранее не проявлявшие интереса к научной работе и не ставившие перед собой такой цели (до выезда в 1978 году в Израиль один был инженером в проектно-институте, другой — механиком в телесвязном ателье), были избраны действительными членами Нью-Йоркской академии наук как специалисты по советскому Востоку.

— На Западе много говорят и пишут об объективности, научной достоверности советологии. Каково ваше мнение по этому поводу?

— Цель «научных» исследований советологов — показ «органических пороков социализма» и «превосходства западного мира». Для ее достижения замалчиваются все лучшее, что происходит в СССР и других странах социализма, гипертрофируются недостатки, вырываются из реального социализма, порождающие у аудитории «слабую информированную о жизни социалистического общества» заведомо негативное отношение и неприятие его как социального строя.

За тем, что советология дает превратное, нарочито искаженное представление о предмете своего «изучения», скрывается к тому же слабая информированность самих советологов и буржуазных ученых вообще об истории и современной жизни СССР. Книга английского специалиста по средствам массовой информации О. Томсона — одно из конкретных подтверждений. Имеющий репутацию солидного ученого, ее автор пишет, к примеру, о том, что герб царской России «украшал изображение медведя», что Горький «написал известную революционную песню «На дне», а метророплен был построен в Москве в 60-х годах. Широко известно, однако, что герб Российской империи состоял из двух основных изображений: всадника с копьём, поражающего змия и двуглавого орла. Что Максим Горький никогда не писал революционных песен с таким названием, а создал пьесу «На дне».

Иностранцы же, посещавшие Москву еще в середине 30-х годов, активно пользовались услугами метро, первая очередь которого была открыта еще 15 мая 1935 года.

Впрочем, дело здесь не только и не столько в слабой информированности советологов (хотя и в этом тоже). И не в гносеологических пороках, т. е. теоретико-познавательных условиях, приводящих к искажению истины. Главная причина ошибочности советологических изысканий — прежде всего в буржуазной предвзятости. Ведь есть советологи, дотошно знающие то, о чем они говорят и пишут, но и это не спасает их от грубых искажений действительности.

Бульвар Шаўчэнкі — адна з прыгажэйшых магістралей Брэста.

Фота І. ЮР'ЕВА.

У Беларускам таварыстве «Радзіма»

СУВЯЗІ БУДУЦЬ МАЦНЕЦЬ

— Для мяне гэта вялікае шчасце знаходзіцца тут, у Мінску, — сказаў Іван Сайко. — Я паехаў з Беларусі ў 1938 годзе і з таго часу ні разу тут не быў. Так што гэта мая першая сустрэча з Радзімай пасля сарака сямі год разлукі. Вядома, я ніколі не забываў аб ёй, заўсёды марыў пабыць на роднай зямлі і не раз уяўляў сабе гэтую жаданую сустрэчу. Але усё аказалася не так. Я абсалютна нічога не пазнаю. І не дзіўна, бо за гэтыя гады адбыліся вялікія перамены. Мне вельмі спадабаўся Мінск: горад такі прасторны і ўсё панае ў зеляніне. Людзям тут прыемна і працаваць, і жыць. Мы наведалі многа цікавых месцаў у сталіцы і яе ваколіцах, змаглі пазнаёміцца з жыццём мінчан. Для мяне кожны дзень прыносіць нешта новае. Я нібы занова адкрываю для сябе Радзіму.

Іван Сайко і Міхаіл Карповіч прыехалі ў Мінск па запрашэнню Беларускага таварыства «Радзіма». Яны прадстаўляюць прагрэсіўныя арганізацыі суайчыннікаў у Аргенціне. Гасці неаднаразова сустракаліся з прадстаўнікамі Таварыства. Былі абмеркаваны пытанні далейшага развіцця культурных сувязей прагрэсіўных арганізацый суайчыннікаў у Аргенціне з Радзімай.

— Мы задаволены і рады, што наша паездка ў Беларусь была не проста экскурсіяй, а мела дэлавы характар, — сказаў Міхаіл Карповіч. — У Беларускам таварыстве «Радзіма» ў нас былі плённыя сустрэчы. Мы ўпэўнены, што ў далейшым сувязі нашых арганізацый стануць яшчэ цяснейшымі. Я член праўлення таварыства «Дніпро» ў Буэнас-Айрэсе. Хаця ў яго і ўкраінская назва, аб'ядноўвае яно выхадцаў з Расіі розных нацыянальнасцей. Нямала ў ім і

нашых беларусаў. Таварыства было арганізавана ў 1969 годзе і цяпер налічвае некалькі соцень членаў. Мы маем сваё памяшканне, дзе мы наладжваем сходы, адзначаем святы, арганізоўваем канцэрты. Ёсць і свая кінаўстаноўка, нярэдка робім прагляды савецкіх кінафільмаў. Як бачыце, работа вядзецца немалая. Але нас асабліва радуе, што з намі моладзь, нашы дзеці і ўнукі, што яны пераймаюць традыцыі і культуру бацькоў. Добры наш танцавальны калектыў. Існуе ён толькі дзякуючы моладзі. У ім некалькі груп. Адна, каля трыццаці чалавек, старэйшая, у ёй юнакі і дзяўчаты па 18-19 гадоў. Каля шасцідзесяці дзяцей сярэдняга ўзросту, астатнія зусім маленькія. А ўсяго сто дваццаць чалавек. Яны часта выступаюць з канцэртамі. Абавязковы ўдзельнікі ўсіх святаў і не толькі ў нашым таварыстве, але і ў іншых арганізацыях суайчыннікаў.

— Я б хацеў расказаць і аб нашым клубе, — дадаў Іван Сайко. — Ён носіць імя Уладзіміра Маякоўскага і таксама аб'ядноўвае людзей розных нацыянальнасцей. У нас ёсць сваё памяшканне з кіназалай і бібліятэкай. У ім мы праводзім розныя мерапрыемствы. Наш клуб меншы, чым таварыства «Дніпро». Але ў нас ёсць вальны секстэт, якім ганарымся не толькі мы, але і ўсе суайчыннікі ў Аргенціне. Ён карыстаецца вялікай папулярнасцю і часта выступае з рускімі, беларускімі і ўкраінскімі песнямі ў розных гарадах краіны. Гэта аб нашым клубе. Але я хачу адзначыць, што мы прыехалі сюды як прадстаўнікі ўсіх арганізацый суайчыннікаў у Аргенціне. А іх многа. У адным Буэнас-Айрэсе восем таварыстваў і клубаў, і мы рады, што нашы сувязі з Радзімай, з Беларуссю, пасля гэтай паездкі стануць яшчэ больш трывалымі.

Ціхі летні вечар, які бывае толькі на Беларусі. Непрыкметна змрок ахутвае зямлю. Гасне святло ў хатах вёскі, што туліцца да самай рэчкі. Ды і сама рэчка бы прыцішвае свой бег. Ледзь-ледзь чуваць, як б'юцца хвалі аб прычалены човен. А дзесяці ў прыбярэжным лясняку б'юць першыя акорды непаўторны саліст-салавей. І быццам бы ўся прырода зачаравана гэтым дзіўным спевам...

Фота М. ЖЫЛІНСКАГА.

XII МІЖНАРОДНЫ КАНГРЭС ПА ЭЛЕКТРАКАРДЫЯЛОГІІ

НА КАРЫСЦЬ УСЯГО ЧАЛАВЕЦТВА

Як мы паведамілі ўжо, з 16 па 19 чэрвеня ў Мінску праходзіў XII Міжнародны кангрэс па электракардыялогіі, які сабраў спецыялістаў больш чым з 30 краін свету. У сталіцу Савецкай Беларусі прыехалі вядучыя кардыёлагі з сацыялістычных краін, а таксама са Злучаных Штатаў Амерыкі, Вялікабрытаніі, ФРГ, Японіі, Францыі, Італіі, Канады, Швецыі і іншых дзяржаў. Гэта быў адзін з самых прадстаўнічых форумаў. На ім было зроблена больш як 120 навуковых дакладаў, лекцый і паведамленняў.

Сваім ўражаным аб рабоце кангрэса мы напісалі падзяліцця яго ўдзельнікам — вядомых вучоных свету.

Прафесар Георгій СІДАРЭНКА — дырэктар Беларускага навукова-даследчага інстытута кардыялогіі, галоўны кардыёлаг Міністэрства аховы здароўя БССР:

— Наша сустрэча праходзіла ў шчырай сяброўскай атмасферы. Абмен думкамі быў цікавы і карысны. Кангрэсы па электракардыялогіі адбываюцца часта, практычна штогод, таму можна правесці нейкія паралелі, параўнанні. Асабліваці сёлета форуму, на маю думку, было тое, што ўдзел у ім прымала многа спецыялістаў клінічнага профілю. Разам з медыкамі працавалі таксама прадстаўнікі дакладных навук: інжынеры, праграмісты, матэматыкі, біяхімікі... Такое супрацоўніцтва — патрабаванне часу. Без гэтага сёння немагчыма дасягнуць прагрэсу ў кардыялогіі. Толькі аб'яднаўшы намаганні спецыялістаў розных галін і розных краін мы здолеем перамагчы сардэчна-сасудзістыя захворванні, якія сталі эпідэміяй дваццатага стагоддзя.

Прафесар Д. РЫІАС — вядучы кардыёлаг ЗША, спецыяліст па электракардыялогіі:

— Я хачу сказаць, што такія сустрэчы збліжаюць людзей, дапамагаюць вырашаць праблемы, якімі аднолькава заклапочаны народы розных краін. З выступленняў і дакладаў на кангрэсе, у прыватных гутарках з удзельнікамі форуму даведваешся вельмі многа новага. Прагрэс, дасягнуты ў галіне кардыялогіі калегамі з іншых краін, становіцца і тваім набыткам. Таму кожны вяртаецца дамоў з новымі перспектывамі ў рабоце.

Гэта мой першы вiзіт у Савецкі Саюз. Мне вельмі спадабалася беларуская сталіца. Я многа падарожнічаў па свету і часта пераконваўся, што чым большы горад, тым менш добразычлівы яго жыхары. Таму быў здзіўлены, наколькі добразычлівыя людзі тут, у паўтарамільённым Мінску. Мне таксама вельмі ўраваў той велізарны аб'ём работ, які вам давялося правесці, каб аднавіць горад з руін пасля вайны.

Прафесар П. МАКФАРЛАЙН — спецыяліст па электракардыялогіі з Вялікабрытаніі:

— Я вельмі ўражаны шырокім дыяпазінам дакладаў, што былі прадстаўлены на гэтым кангрэсе. У першую чаргу мяне цікавіў камп'ютэрны аналіз кардыяграм. Гэта мая спецыялізацыя. Таму я быў вельмі рады сустрэцца са сваімі савецкімі сябрамі і абмяніцца думкамі адносна таго, якім чынам можна выкарыстаць нашы дасягненні ў практычнай рабоце. Савецкія спецыялісты, і ў прыватнасці беларускія кардыёлагі, дамагліся тут немалых поспехаў.

Я лічу, што такія кангрэсы — гэта выдатныя форумны для спецыялістаў, якія прыязджаюць з розных краін, працуюць разам на карысць усяго чалавецтва.

Прафесар Э. ШУБЕРТ — вядучы спецыяліст па электрафізіялогіі сэрца з ГДР.

— Удзел у кангрэсе стаў для мяне вялікай падзеяй. Я быў сведкам таго, як адбываўся абмен думкамі паміж спецыялістамі розных краін і наколькі плённымі былі гэтыя кантакты. Гэта адзін з нямногіх міжнародных кангрэсаў, які меў такі шырокі навуковы спектр.

Ігар ГЕРМЯНЧУК,
Рыгор ФАМЕНКА.

На прасторах Родины

КАК ЛОВЯТ АМУРСКИХ ТИГРОВ

Поймаць і звязаць рукамі жывым тигра... Возможно ли такое? Тем более амурского, самого крупного из всех тигров.

Тем не менее на Дальнем Востоке, в Приморской тайге, издавна существует и даже стал традиционным отлов тигров жывем. Путешествуя по Уссурийскому краю в 1902—1906 годах, В. Арсеньев писал: «Среди крестьян были и такие, которые ловили тигров жывем. При этом никаких клеток и западней не ставилось. Тигров они ловили руками и связывали веревками».

Особого развития такой промысел достиг в 20-х годах текущего столетия, когда увеличился спрос на этих зверей. Фирма знаменитого звероторговца К. Гагенбека платила за взрослого амурского тигра 1000 английских фунтов стерлингов, а за тигренка до года 100 фунтов. Появились целые династии тигролов — Козины, Калугины, Богачевы, Трофимовы, Реутовы. Братья Козины поймали 21 тигра, И. Богачев поймал за свою жизнь 36 тигров. Причем последнего он поймал, когда ему было 73 года.

Звероловы для отлова тигров обычно объединяются в бригады по 4—5 человек. Прежде всего они должны обнаружить выводок с подходящими по возрасту тигрятами. Раньше, когда численность тигров была ниже, зообаза выплачивала премию 50—100 рублей тому, кто сообщал о местонахождении выводка. Приехав на место, звероловы отыскивали след и начинали преследование, которое иногда продолжалось несколько дней. Цель такого преследования —

догнать выводок и отбить от самки быстрее утомляющихся тигрят, которых и ловят по одному.

Очень важную роль при отлове играют собаки. Вообще, в большинстве своем собаки панически боятся тигра и далеко не каждая будет его преследовать. Моя карело-финская лайка чудесно работала по медведю, но совершенно терялась, учуяв близость тигра. Обычно для этой цели используют местных восточно-сибирских лаек или метисов. Если тигрята в выводке маленькие, то собакам надевают намордники, чтобы они их не потрепали. Достаточно двух-трех собак, преследуя выводок, ведут на поводках и только отбив от самки одного из тигрят и приблизившись к нему на несколько сот метров, спускают.

Собаки должны остановить тигренка и задержать его до подхода охотников. Тигроловы сбрасывают с себя все лишнее снаряжение и, если поблизости есть подходящие деревья, рубят шести с развилкой на одном конце. Рогульки должны соответствовать размеру зверя, что определяется на глаз по величине отпечатков лап. Использование рогулек является важным элементом наиболее широко распространенного, получившего всеобщее признание «классического» метода отлова, но пользуются ими все же не всегда и не все звероловы. Так же как не всегда кого-то посылают преследовать самку. Но если тигрицу оставили без присмотра, то, пока зверя вьжут, один из охотников страхует с карабином своих товарищей от возможного нападения тигрицы.

После того как подбегут все участники, вырубив рогульки или иногда без них, тигроловы плотной группой, плечом к плечу двигаются к остановленному собаками зверю. При приближении людей тигр кидается на них, не обращая внимания на собак. Происходит короткая, но жестокая схватка. Каждый заранее хорошо знает, что он должен делать. Один из ловцов бросает в пасть зверю ватную куртку. Пока зверь занят ватником, его стараются рогульками свалить и плотно прижать к земле так, чтобы все четыре лапы оказались в воздухе. Но когда нет рогулек, со зверем ведется настоящая рукопашная схватка. В этом случае, бросив в пасть зверю ватник, его стараются схватить за загривок и прижать голову к земле. Как только тигр прижат, ему набрасывают на лапы петли из прочного тонкого ремня или веревки и стягивают. После этого зверя связывают специальными путами. На морду надевают плетёный намордник из тонкого ремня.

Один из охотников остается с пойманным тигром, а остальные продолжают преследовать выводок и обычно по одному вылавливают всех молодых зверей.

Начиная с 60-х годов отлов тигров стал постепенно приходить в упадок. И не потому что в Уссурийской тайге не стало тигров. Наоборот, благодаря запрещению с 1947 года отстрела тигров, а с 1956 года (сроком на 5 лет) и отлова тигрят, в Сихотэ-Алинском и Лазовском заповедниках их стало значительно больше. Но тигры хорошо размножаются в неволе и, по данным родословной

книги амурских тигров, которую ведет Лейпцигский зоопарк, к началу 1984 года в зоопарках содержалось 1 220 амурских тигров, что раза в четыре больше, чем их сохранилось на воле. Спрос на амурских тигров вполне удовлетворяется за счет тигрят, рождающихся в неволе. Некоторые зоопарки, как, например, Лейпцигский, прямо специализируются на разведении тигров. В настоящее время в неволе даже создан некоторый избыток амурских тигров, которых нам предлагали использовать для возвращения в природу. Но в этом нет необходимости, так как поголовье вольных тигров в СССР сейчас превышает 200 особей. В условиях высокой плотности населения и интенсивной хозяйственной деятельности наличие даже такого количества зверей становится ощутимым. Все чаще возникают конфликтные ситуации между зверем и человеком. Молодые звери, покидая участки родителей и начиная самостоятельную жизнь, все чаще стали держаться у населенных пунктов, нападая на скот и собак, а в последние годы и людей. Агрессивных особей нужно изымать, это вопрос бесспорный. В этой связи многие специалисты снова заговорили о возрождении отлова. Ведь для освежения крови разводимых в неволе тигров, чтобы они не вырождались, по-прежнему представляют большую ценность звери, отловленные в природе. Другое дело, что нужно их значительно меньше.

Виктор ЖИВОТЧЕНКО,
кандидат биологических наук.
(АПН).

ШЧОДРЫ І ДОБРЫ ТАЛЕНТ

СПОЎНІЛАСЯ 80 ГОД З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ ПЕТРУСЯ БРОЎКІ

НЕАБСЯЖНАСЦЬ

ПАЭТЫЧНАЙ ДЗЯРЖАВЫ

Назаўсёды з намі застаецца творчая спадчына народнага паэта Беларусі, лаўрэата Ленінскай прэміі, Героя Сацыялістычнай Працы Петруся Броўкі. Яго шчырае і звонкае паэтычнае слова прыносіла і прыносіць людзям радасць. Таму, як справядліва адзначаў народны паэт Беларусі Шымён Панчанка, «творчасць Броўкі — паэтычны летапіс народнага жыцця не толькі роднай Беларусі, але і ўсёй нашай цудоўнай Радзімы... Паэтычная дзяржава Петруся Броўкі немалая: яе мерыдыяны раскінуліся ад енісейскай тайгі да амерыканскага кантынента. Але найбольш светлыя і шчырыя песні ён праспяваў роднай зямлі, таму чароўнаму кутку, што раскінуў свае сасновыя бары паміж Заходняй Дзвіной і Бярозай».

Менавіта з роднай Ушачыны бяруць свае вытокі ручаінікі яго светлай і празрыстай паэзіі, прапахлай сялянскім потам, мурожнымі лугамі і сенажацімі, смалістым сасновым і непаўторным верасовым водарам...

Разам са сваёй мілай і дарагой Айчынай, разам са сваім працавітым і гераічным народам мужнеў і сталаў паэтычны талент самога Петруся Броўкі, талент магутны і надзвычай адчувальны да тонкіх жыццёвых зрухаў, да вялікіх змен у краіне.

У вершах і паэмах Петруся Броўкі даваеннага перыяду яскрава адлюстравана паўсядзённае жыццё Бацькаўшчыны. Герой яго твораў узводзіць новыя фабрыкі і заводы, гарады і вёскі, вырошчваюць хлеб. Паэт услаўляе савецкага чалавека, чалавек-працаўніка, змагара, гаспадару свайго лёсу, які абнаўляе зямлю, каб жыць на ёй доўга і шчасліва.

У цяжкія і суровыя гады Вялікай Айчынай вайны Пітрус Броўка, змагаўся з ненавісным ворагам сваім галымі словамі. Яго франтавыя вершы: «Маці», «Пісьмо землякам», «Роднае», «Каўказ», «Надзя-Надзейка», «Кастусь Каліноўскі», «Паэма пра Смалічкова» і іншыя творы, напісаныя на франтавых дарогах і ў прыцемненай Маскве, — прасякнуты нягаснай вераю савецкага народа ў перамогу над фашысцкімі захопнікамі, высокім патрыятычным пафасам.

Не скарыўся наш народ перад ворагам. Здабыў цяжкую, доўгачаканую перамогу. Зазеленела збажына на вызваленых гонях. Новымі фар-

бамі напоўнілася паэзія Петруся Броўкі. Але, як і раней, у лірыцы паэта на першым месцы — жыццё савецкага чалавека, яго праца і пачуцці.

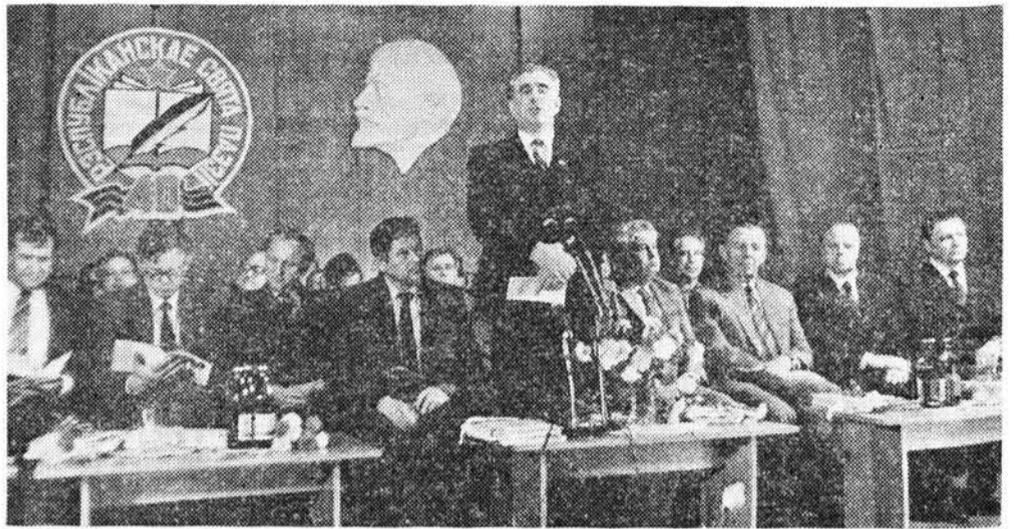
Акрамя вершаў яму Петруся Броўкі належаць буйныя творы — арыгінальныя паэмы «Ясны кут», «Хлеб», «Вацькаў дом», «Дзясны Наддзвінскія», «Голас сэрца», «Дума аб бессмертнасці» і іншыя, у якіх падзеі мінулага часна перапліснены з сучаснасцю і будучыняй.

Пітрус Броўка — шчыры і нястомны пясняр дружбы народаў. Гэта тэма цікава распрацавана ім не толькі ў вершах, але і ў раманах «Калі зліваюцца рэкі», Письменник наказвае, як развіваюцца сапраўды братэрскія адносіны паміж людзьмі розных нацыянальнасцей, расце іх грамадзянская самасвядомасць разам са станаўленнем і ўмацаваннем новых духоўных якасцей савецкага чалавека. Латышы, літоўцы, беларусы працуюць на будаўніцтве мікрэспубліканскай электрастанцыі, якую яны назвалі «Дружба народаў».

Пітрус Броўка — актыўны змагар за мір і супрацоўніцтва паміж народамі, палымі выкрывальнік падпальчыкаў новай сусветнай вайны. Характэрным у гэтых адносінах з'яўляецца амерыканскі цыкл яго вершаў, напісаны ў 1959 годзе, калі ён у якасці дэлегата Беларускай ССР удзельнічаў у рабоце XIV сесіі Генеральнай Асамблеі Арганізацыі Аб'яднаных Нацый у Нью-Йорку. Паэт выкрывае так званыя славеты «свабодны свет», дзе існуе вельмі рэзкі кантраст паміж багаццем і беднасцю, раскрывае антычалавечнасць, драпежніцтва, злачыннасць капіталістычнага ладу.

Пітрус Броўка пераклаў мноства твораў паэтаў братніх рэспублік на беларускую мову, пакінуў для нашчадкаў цікавыя ўспаміны пра памятных сустрэчы з Янкам Купалам, Якубам Коласам, Пітрусом Глебам, Іванам Мележам, Міхаілам Ісакоўскім, Аляксандрам Твардоўскім, Аляксандрам Пракоф'евым, напісаў грунтоўныя артыкулы па пытаннях культуры, літаратуры і мастацтва. Сваёй шматграннай творчасцю народны паэт Беларусі П. Броўка ўзбагаціў духоўную спадчыну свайго народа і культуру ўсёй Савецкай краіны.

М. БАЗАРЭВІЧ.

ПУЦІЛКАВІЧЫ ПРЫМАЮЦЬ ГАСЦЕЙ

Калі ехаць з Мінска Лепельскай шашой, злева можна ўбачыць указальнік: да вёскі Пуцілкавічы, радзімы Петруся Броўкі, застаецца дзевяць кіламетраў. Побач крынічка, якую вельмі любіў паэт. Крыху далей стромкія сосны, парасончыкі маладых елачак...

Зараз, у дні, калі адзначаецца 80-годдзе з дня нараджэння народнага паэта, у Пуцілкавічы едзе больш гасцей, чым звычайна. З кветкамі ідуць яны да мемарыяльнага знака, што стаіць на месцы хаты, у якой жыла маці паэта Алена Сцяпанюна. У гады вайны яна была партызанскай сувязной, трапіла ў рукі фашыстаў і загінула ў канцлагеры Асвенцім, заплаціўшы сваім жыццём за ўратаванне маладой дзяўчыны — пайшла замест яе ў печ крэматорыя.

Сёння хата, у якой жыла маці пясняра, адноўлена, і ў ёй размясціўся філіял Літаратурнага музея Петруся Броўкі. На яго ўрачыстае адкрыццё і прыехалі вядомыя беларускія літаратары на чале з першым сакратаром праўлення Саюза пісьменнікаў БССР Н. Гілевічам, госці з Масквы, Ленінграда, Украіны, Арменіі, Літвы. На мітынг у выступіў змяляк П. Броўкі народны пісьменнік Беларусі Васіль Быкаў.

Адкрыццё дома-музея П. Броўкі стала

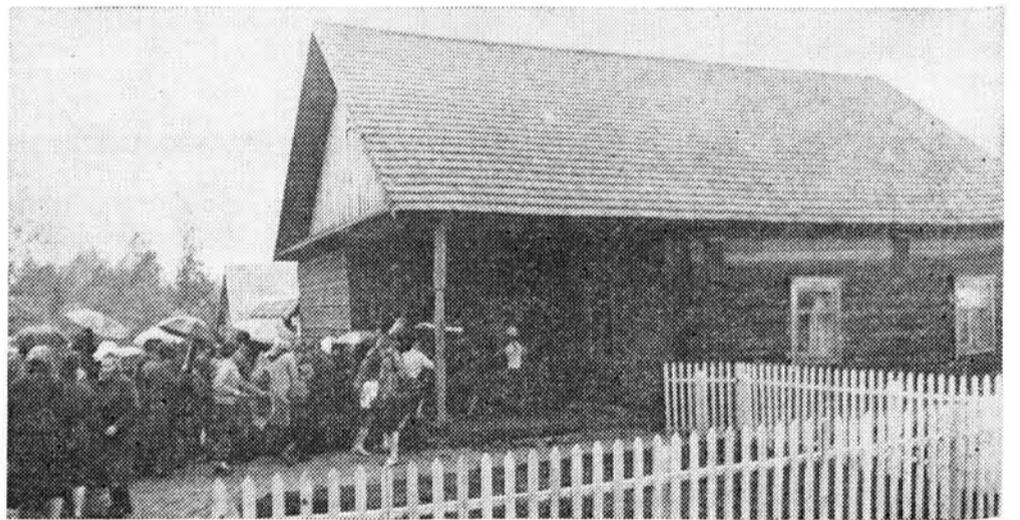
адной з галоўных падзей рэспубліканскага свята паэзіі, прысвечанага 40-годдзю Перамогі над фашызмам. Тое, што яно прайшло ва Ушачах, было не выпадковым. Побач з раённым цэнтрам знаходзіцца мемарыяльны комплекс «Праўруй», узведзены на тым месцы, дзе партызаны ў ноч з 4 на 5 мая 1944 года прарвалі варожую блакаду. Да таго ж у гады вайны Ушачы былі цэнтрам Полацка-Лепельскай партызанскай зоны, у састаў якой уваходзіла 1 220 населеных пунктаў, дзе ўвесь час была Савецкая ўлада.

Тысячы людзей прыйшлі да мемарыяльных пліт, на якіх пазначаны прозвішчы 450 народных мсціўцаў, каб аддаць даніну памяці і павагі тым, хто загінуў. А потым свята працягвалася ў раённым Доме культуры.

Жыхары Ушачаў цёпла прымалі выступленні вядомых савецкіх паэтаў: масквіча Я. Антошкіна, ленынградца С. Давыдава, гасцей з Украіны С. Рэп'ях, Р. Лубкіўскага, Т. Каламіец і іншых, а таксама іх беларускіх калег.

А. КУНЦЭВІЧ.

НА ЗДЫМКАХ: свята паэзіі адкрыў і вёў Ніл ГІЛЕВІЧ; дом-музей Петруся БРОЎКІ. Фота У. КРУКА.

Пітрус БРОЎКА

АХ, КАБ МНЕ РАДАСЦЬ ЗНОЎ ТАКУЮ

Не тая радасць, хоць злаўлю я
Хай рыбы і на сотню страў.
Ах, каб мне радасць зноў такую,
Як плотку першую спаймаў.

Не тая радасць, хоць збярэ я
Паўночкі кош баравікоў.
Ах, каб мне радасць зноў такую,
Як першы баравік знайшоў.

Пішу я зершы. Шмат друкую,
Нямала радасці спазнаў...
Ах, каб мне радасць зноў такую,
Як першы верш надрукаваў.

Убранне кожнае птушыне
Прырода здолела пашыць,
Няхай на ўсё жыццё адзіны,
Ды гарнітур як мае быць!
Буду, як на прыём гасцінны,
Салоўку — шэранькі пінжак,

Граку — прасцейшы, чорна-сіні,
Затое ў ластаўкі — што фрак.
Ружовых, жоўтых, белых стрэціш,
Такіх, аж увачу мігіцці,
Ах, колькі іх на цэлым свеце,
Што колераў і не злічыць!

Ды ўсе яны не ў дружбе штосьці,
Адно другога церпяць ледзь.
Збіраюцца не часта ў госці...
На іх бы разам паглядзець!

А Я НІЧОГА НЕ ХАВАЮ

А я нічога не хаваю,
Што праспяваў,
Што прапяю.
Увесь набытак, што збіраю,
Заўсёды людзям раздаю.
Бабры і лісы скарб у норы
Нясуць.
У кожнага нара,
А я свой скарб, нібы шахцёры,
З глыбіняў сэрца — на-гара!

Паэт сапраўдны —
Ён шматсільны,

Паперу ўзварухне:
— Жыві! —
З пярэ не кропелькай чарнільнай,
А з сэрца кропляю крыві.

Хай часта смеццем,
І глыбока,
Засыпаць мкнуща, і не раз,
Паэзіі сапраўднай вока,
Яно ж іскрыцца, як алмаз!

Ёсць час, напоўнены праз меру,
Ёсць час
Нібыта небыцця...
Чым час — мінутнай стрэлкай

Альбо падзеямі жыцця!

Ёсць час — падзеі роем-роем...
Ёсць час,
Які нібы стаіць.
Ёсць час — перажывеш такое,
Што за гады не перажыць!

ТАЛАКА

Ах, як плечы прагнуць працы,
Як напружана рука.

Талака, талака,
Вясковая талака.

Вось дык дзіўная сябрына,
Што за дружны люд такі,
Тут магутныя мужчыны,
І дзяды, і хлапчкі.

Паглядзіш — ах, як заўзята
Ставяць сцены, ладзяць дах,
Для суседа ўзводзяць хату,
Што ўзрастае на вачах.

Ад світання да змяркання
Працавітай грамадой —
Пасабіць адно жаданне
І за плугам, і з касой.

Скончаць працу і не вераць,
Што наладзілі гуртом.
Ах, як смачна за вачэрай
Бульба з кіслым малаком.

У сумеснай працы выйсе
Люд знаходзіў і ў той час,
Што з'яўлялася калісьці
Першым крокам у калгас.

СТАРЭЙШЫНА ДЫНАСТЫІ—САМАДЗЕЙНЫ КАМПАЗІТАР ПАВЕЛ ШЫДЛОЎСКІ

БАЦЬКАВА ПЕСНЯ

I.

Фотакарэспандэнт трэба было зрабіць здымак. Ён знайшоў зацішнае месца ў двары, ля вялізнага куста акацыі, што пасадзілі гаспадары ля новай сваёй хаты, паставіў два крэслы. Адно — для Паўла Шыдлоўскага, другое — для яго жонкі Вольгі. 77-гадовы гаспадар — высокі, яшчэ моцны, з капной белых-белых, як ранішні туман, заласоў. Гаспадыня — зусім маленькая, у хустачцы, склала рукі на каленях, сцішылася і паглядзела на мужа. «Можа спяём што?» — спытаў Павел Іванавіч і павёў «Калгасную веснавую», сваю песню, якая даволі часта гучыць па радыё ў выкананні хору. Вольга Сцяпануна ціха, але ўпэўнена падхпіла:

Калоссямі нівы шумяць залатымі, і рэкі гамоняць між лоз...

Іх песня нягучна і ўрачыста завірала ў спякоці майскага дня. Яе пачулі суседзі, падыйшлі бліжэй, спачатку ціха стаялі, слухалі, потым пачалі падпяваць. Прысынак — павучая вёска.

Немагчыма было адарваць вачэй ад гэтай пары. Яны дружна, зладжана спявалі, а я ўяўляла іх маладымі, на іх вяселлі, сярод такіх жа маладых сяброў. Павел ужо тады не бачыў, якая прыгожая і шчаслівая яго Волечка. Ён наогул нічога не бачыў (пасля траўмы ў 22 гады зусім страціў зрок), толькі чуў, як спяваюць жаласліва і сумныя песні старога цёткі.

Чаму вы не спяеце чаго веселейшага, спытаўся я ў гасцей тады, — прыгаврае Павел Іванавіч, — ці думаеце, што жыццё нас чакае гартнае? І ён абяцаў ім, сваім аднавяскоўцам і родным, напісаць светлую і шчасліваю песню.

З дзяцінства жыло ў душы Паўла Шыдлоўскага радаснае здзіўленне перад прыгажосцю, перад светам, імкненне «звысці ў людзі».

Сям'я ў нас была бядняцкая. Давялося мне вучыцца толькі ў пачатковай школе. Бацька казаў: «Ты, Пашка, цяпер у нас самы адукаваны, бяры пугу і зрабляй хлеб». А мне ж так хацелася вучыцца, — уздыхае, расказваючы пра сваё жыццё, Павел Іванавіч.

Савецкая ўлада дала зямлю жыхарам Прысынка. Апусцеў панскі маёнтак (некалі стары пан тут жыў пры сыне, адсюль і назва вёскі — Прысынак), адкуль я наважыўся браць тое-сёе з панскай бібліятэкі. Бацька аж тросся, як убачыць тыя кнігі, усё баяўся, што вярнецца гаспадар маёнтка... Хацелася памятаю, мне граць на гармоніку, але ж дзе і за што ты яго купіш? У бацькоў маіх галасы былі выдатныя: заспяваюць — чуваць за пяць-шэсць кіламетраў.

Паправаўшы трохі на гаспадарцы, Павел Шыдлоўскі ўладкаваўся на смалакурны завод, а неўзабаве паступіў вучыцца на завочнае аддзяленне рабфака пры Віцебскім заагтэхнічным інстытуце. Пасля заканчэння вучобы вярнуўся ў Прысынак, дзе якраз тады пачыналася калектывізацыя. Ініцыятыўны, энергічны і пісьменны хлопчак хутка стаў ваяком мясцовай моладзі. Прыняў самы першы ўдзел у арганізацыі сельскагаспадарчай арцелі. Калі ў вёсцы адкрылі хату-чыбралі, яго аднагалосна выбралі яе загадчыкам.

З чаго ён пачаў? Я арганізаваў калгасны хлопцаў і 6 дзяўчат. Праз тыдзень да нас далучыліся яшчэ 14 чалавек. Гэта былі сапраўдныя энтузіясты! Мы выконвалі народныя песні, песні пра Чася. Вось тады і напісала першую песню «А ў полі рабіна», затым «Жніўна». Яны

прышліся даспадобы самадзейным артыстам, іх заспявала ўся вёска. А неўзабаве на Першай усебеларускай алімпіядзе прысынкаўскі хор заняў другое месца.

43 гады кіраваў калгасным хорам Павел Шыдлоўскі. Тры пакаленні аднавяскоўцаў спявалі ў ім. І ўвесь гэты час Павел Іванавіч пісаў песні для свайго хору. Іх спявалі не толькі ў Прысынку — у многіх вёсках Беларусі, яны атрымалі шырокую вядомасць і заваявалі папулярнасць у слухачоў. Пасля вайны П. Шыдлоўскі становіцца

іх дзяцей. Мае нашчадкі працягнуць маю справу.

II.

Малымі дзеці Паўла Шыдлоўскага заўсёды ўставалі рана. Бывае, у 6 раніцы ўжо снадаюць. А пасля, узлезшы ўсе разам на печку, пачынаюць спяваць. Ды так гучна, што мелодыя вырываецца на вуліцу, а суседзі здзіўлена паглядаюць на вокны Шыдлоўскіх: чаго, маўляў, з самай раніцы пачалі канцэрт? Як трохі падраслі, сталі дапамагаць дарослым па гаспадарцы. Бацька

там у рэспубліцы. Нярэдка госьць тут бацька дырэктара — Павел Іванавіч, ён выступае перад дзецьмі на вечарах, расказвае ім пра народную песню, пра тое, як сам піша песні.

— Што для вас значыць школа? — пацікавілася я ў Міхаіла Шыдлоўскага.

— Школа — гэта мае прызвание. Многа сіл і энергіі аддадзена ёй. Я ж пачынаў працаваць школьным настаўнікам спеваў на Уздзеншчыне. Меў магчымасць пераканацца ў тым, што эстэтычная адукацыя для чалавека не менш неабходная, чым якая іншая. Музыка, літаратура, мастацтва ўзбагачаюць душу, развіваюць густ, фарміруюць маральныя якасці чалавека. Наша музычная школа робіць многа карыснага: дзеці не толькі набываюць спецыяльныя веды, але і выступаюць з канцэртмі, удзельнічаюць у рэспубліканскіх конкурсах выканаўцаў.

Я лічу вельмі адказнай сваю педагогічную дзейнасць.

Калі-нікалі захапляюся кампазіцыяй. Нядаўна напісаў песню на словы Івана Гуліна «Заманіла мяне поле жытняе». Паказаў бацьку, той адобрыў.

Прынамсі, калі далей расказваць пра сям'ю Шыдлоўскіх, то трэба паведаміць, што дачка дырэктара Людміла ўжо два гады назад скончыла Уздзенскую музычную школу па класу фартэпіяна, а сын Сяргей скончыў у наступным.

З усіх унукаў, бадай, самая частая гасці ў дзедзе ў Прысынку Люда і Сяргей. Некалькі год яны наогул жылі ў яго, пакуль бацькі не забралі іх да сябе ў Узду.

— Дзед Павел у нас самы галоўны, — кажуць яны. — Усе з ім разіцца, паважаюць. Ён моцны і мужны. Без песні жыць не можа. З бацькам сядуць іншым разам удваіх і спяваюць. Гадоў пяць як дзед пайшоў на пенсію, але зусмаваў без работы і цяпер зноў кіруе хорам у раённым таварыстве сляпых. Мы таксама ведаем усе яго песні. Найбольш падабаюцца «Квітней, мой край, мая старонка», «Летняя ночка», «Бой за вёску Александрова», «Мы не хочам вайны, не жадаем». Добрыя песні. Сярожка неяк спрабаваў песеньку сачыніць, але нешта не вельмі атрымалася. Мае рачыно дзед, калі казаў, што песню напісаць — не рыбку ў рэчцы злавіць.

Неяк па тэлевізары даваўся ўбачыць фільм пра Шыдлоўскіх. Яго здымалі, калі вядомы самадзейны кампазітар адзначыў сваё сямідзесяцігоддзе. Памятаю, што на гэты святая сабраліся ўсе яго дзеці: Марыя, Міхаіл, Генадзь, Уладзімір, Анатоль, дзесяць унукаў, двое праўнукаў. Генадзь Паўлавіч з баянам, Сярожка з гітарай, Дзіма з флейтай... Як заспяваў гэты сямейны хор урачыстую песню, дык у Вольгі Сямёнаўны ад радасці і шчасця слёзы пацяклі з вачэй.

— Вось як яно на зямлі бывае, — казаў пазней старэйшына гэтай паважанай дынастыі, — быў я адзін, а цяпер наш род расце, павялічваецца. І ўсе людзі прыстойныя, карыснай справай займаюцца, дбаюць пра гонар роду. Людэчка, унучка, неяк пытаецца: «Куды мне пайсці вучыцца, кім быць?» А што табе больш падабаецца, кажу, туды і кіруйся. Сэрца сваё слухай, шануй старэйшых, добра людзям рабі. Я і дзецім тое самае ў свой час наказваў.

Таццяна АНТОНАВА.

НА ЗДЫМКУ: Павел ШЫДЛОЎСКІ з жонкай Вольгай Сямёнаўнай і сынам Міхаілам.

Фота М. БУЛАТА.

дырэктарам новага калгаснага Дома культуры. Акрамя песень, піша сатырычныя частушкі. Кожны раз хор абавязкова ўключаў іх у сваю праграму і неўзабаве гэтыя частушкі атрымалі назву «Вусная газета».

У знак павагі да свайго земляка і прызнання яго аўтарытэту аднавяскоўцы неаднаразова выбіраюць Паўла Шыдлоўскага дэпутатам сельскага Савета. Ідуць да яго за парадамі, за дапамогай, давяраючы яго жыццёваму вопыту, мудрасці і таленту.

Дом Паўла Іванавіча і цяпер заўсёды адкрыты для людзей. Да яго прыязджаюць журналісты, артысты, вучоныя-фалькларысты. На ганаровым месцы ў хаце вісіць партрэт гаспадара, які напісаў тут у час свайго знаходжання мастак Міхась Сяўрук.

— Госці звычайна любяць спыніцца ў нашай старой хаце, яна вунь там, ля хляўка, Генадзь Цітовіч там жыў некалькі гадоў, кажуць, што яму плённа тут працуецца.

У час вайны ў гэтай старой хаце я сустракаўся з партызанскімі сувязнымі, якія прыносілі лістоўкі, савецкія газеты. У ёй выгадаваліся пяцёра нашых дзяцей...

Вялікая і дружная сям'я ў Паўла Шыдлоўскага. Ён працягвае ўсё сваё жыццё на роднай зямлі, у Прысынку. Жартуе: «Дзе нарадзіўся — там і згадзіўся». Мілей за гэтыя мясціны для яго няма нічога. Штуршом для напісання песень звычайна былі для яго гукі роднай прыроды, клёкат буслоў, што вясной вяртаюцца ў Беларусь, цурчанне крынічнай вады. Прыйдзе да хаты: у душы гучыць мелодыя, словы складваюцца ў вершы. Сыны ці дачка запішуча, што прадкытуе ім бацька, і атрымаецца песня, якую спявае потым уся вёска, уся Беларусь.

Ці задаволены ён сваім лёсам?

— Зразумела, — не задумваючыся, адказвае Павел Іванавіч. — Я не дарэмна працягваю на свеце. Рабіў карысныя справы для людзей, пісаў песні, абараняў Радзіму. За гэта ўзнагароджаны ордэнам і медалямі. Быў разам з народам у радасці і ў час цяжкіх выпрабаванняў. А яшчэ мне дапамагала ўпэўненасць у будучыні, у шчаслівым лёсе сва-

траву косіць — і сыны з ім, маці карову доіць — і дачка з ёй. Бацька на рэпетыцыю ў клуб — дзеці туды ж. Яны ведалі ўвесь рэпертуар прысынкаўскага хору. Песня ўвайшла ў іх душу лёгка і арганічна і стала неабходнай, як чыстае неба, паветра, вада, сонечнае святло.

У кожнага з малодшых Шыдлоўскіх цяпер ужо свая сям'я, свае клопаты, свая любімая работа. Але песня заўсёды з ім.

Дачка Марыя працуе выкладчыцай роднай мовы і літаратуры ў 36-й мінскай школе. Удзельнічае ў самадзейнасці.

Сын Генадзь адказны работнік Міністэрства унутраных спраў БССР. Да таго ж выдатны музыкант і самадзейны кампазітар. У свой час скончыў спецыяльную музычную школу пры кансерватыві і вучылішча імя Глінкі. Папулярнасцю карыстаецца напісаная ім на словы Алеся Ставера песня «Беларусачка».

Сын Уладзімір скончыў сельскагаспадарчую акадэмію, працуе тут жа, у Уздзенскім раёне.

Сын Анатоль скончыў музычна-літаратурны факультэт Мінскага педагогічнага інстытута імя М. Горкага, на партыйнай рабоце. Жыве ў Пінску.

Сын Міхаіл скончыў два музычныя вучылішчы — у Гродна і ў Мінску, потым Мінскі інстытут культуры. 11 гадоў працуе дырэктарам музычнай школы ў Уздзе.

З Міхаілам Паўлавічам я пазнаёмілася раней, чым з яго бацькам. Калі была ў Уздзе, ён з горадасцю паказаў сваю школу, правёў па класах, заправіў на рэпетыцыю створанага ім аркестра. Сёлета гэтай аркестру, які носіць званне народнага, будзе ўручаны дыплом лаўрэатаў II Усесаюзнага фестывалю народнай творчасці. Музычная школа, якая працуе ў гарадскім пасёлку з 1967 года, ужо выпусціла некалькі соцыяна чалавек з пачатковай музычнай адукацыяй. Цяпер сярод выкладчыкаў школы пяцёра яе былых вучняў. А ў вёсках Нёман і Каралева працуюць філіялы ўздзенскай школы. Міхаілу Паўлавічу ёсць чым ганарыцца: выпускнікі іх школы паступаюць вучыцца ў інстытуты, кансерватывію, а сама школа карыстаецца немалым аўтарытэ-

У ПОЛАЦКАЙ ГАЛЕРЭІ НОВАЯ ЭКСПАЗІЦЫЯ

Урачыстае адкрыццё новай экспазіцыі адбылося ў полацкай карціннай галерэі. Яе складаюць работы вядомага віцебскага акварэліста Ф. Гумена і маладога наваполацкага графіка У. Шапо.

Вясна, абуджэнне, сакавічкія ручаіны, першыя кволы лістоў, нябесная сін пралесак — любімыя і частыя матывы ў творчасці Ф. Гумена. Ён славіць някідкую прыгажосць роднай зямлі ў пару яе абнаўлення. Але любіць мастак свой край і халоднай зімою, і дажджлівай восенню. Аптымістычна, мажорна гучаць аркушы з цыкла пейзажаў і нацюрмортаў «Поры года», на якіх адкрываюцца ўсё новыя грані прыгажосці прыроды і рэчаў, што насяляюць нашу жыццё. І ў яго будзённасці Ф. Гумен умее ўбачыць незвычайнае, нават казачнае, стварыўшы цэлую серыю «Акварэльных фантазій». Мастак аплывае не толькі цудоўныя куточки роднага Віцебска, не толькі ціхіх краевыя яго ваколіц, але і кліча на вечаровыя вулікі старога Вільні, да красаных сцен Смаленска, на суровы Кольскі паўвостраў, у сонечныя гарады Сярэдняй Азіі. Разнастайныя ў жанравых адносінах і па тэхніцы выканання гэтыя работы ўтвараюць цудоўную серыю «На роднай краіне».

Запамінаюцца і малюнкi У. Шапо. А іх прадстаўлена ў экспазіцыі каля ста. Свае аркушы мастак аб'ядноўвае ў вялікія графічныя серыі. З іх асабліва прыкметна глядача «Дзкі старога Браслава». Уражаны дэцінства, памножаны на сілу таленту мастака, выліліся ў яркія лірыка-рамантычныя вобразы, якія паказваюць індывідуальнасць творчага пошукі У. Шапо, сапраўдную арыгінальнасць яго манеры. Уражвае і суровы, пазбаўлены экзотыкі, свет Запалар'я ў серыі аркушаў паўночнага цыкла.

Гэта экспазіцыя — плён творчай садружнасці людзей, якія пастаянна ў пошукі, пастаянна ў дарозе. Многія паездкі Ф. Гумен і У. Шапо зрабілі сумесна. Так узнікла ідэя гэтай выстаўкі, якая творчым натхненнем і настойлівай працай аўтараў увабодзілася ў гэтай цікавай экспазіцыі.

ЗБОР ТВОРАЎ МАКСІМА ТАНКА

Нядаўна маскоўскае выдавецтва «Художественная литература» падрыхтавала Збор твораў паэта Максіма Танка ў трох тамах. Першы з іх нядаўна паступіў падпісчыкам. Адкрываецца ён уступным артыкулам вядомага савецкага паэта і перакладчыка Якава Хелемскага. Ён прасочвае шлях, пройдзены майстрам беларускай паэзіі, гаворыць аб значнасці яго ўкладу ва ўсю савецкую літаратуру. У том увайшлі вершы і паэмы, якія былі напісаны паэтам у трыцятых-пяцідзсятых гадах. Наступныя два тамы таксама выйдуча сёлета.

Усесаюзна чытач меў магчымасць у апошні час пазнаёміцца з творами народнага песняроў Янкі Купалы і Якуба Коласа, народнага паэта Беларусі Петруся Броўкі, выпушчанымі тым жа выдавецтвам «Художественная литература».

НЕ ТОЛЬКІ ПА ПАДРУЧНІКАХ Вывучаюць

ШКОЛЬНІКІ ГІСТОРЫЮ РОДНАГА КРАЮ

НОВЫЯ СУСТРЭЧЫ, НОВЫЯ МАРШРУТЫ

Нас не край далёкі кліча
Вывучаць чужы нам звычай,
Нас чакае ў родным краі
Родны наш народ.
Хай жа ўсе-ўсе, хто можа,
Возьме свой кіёк дарожны.
У край айчыны час ісці нам
Вывучаць свой люд.

Гэтыя вершы Францішка Багушэвіча напісаны быццам знарок для васьмікласнікаў 50-й мінскай школы. Цяжка вызначыць у некалькіх словах кола іх захапленняў. Літаратура?.. Безумоўна. Вельмі часта сустракаюцца школьнікі з сучаснымі беларускімі праявамі, паэтамі, публіцыстамі, вучонымі, якія даследуюць творчую спадчыну пісьменнікаў мінулага, што ўвайшлі ў гісторыю нашай літаратуры.

Выяўленчае мастацтва?.. Так. Хаця б таму, што калі яны рыхтаваліся святкаваць 100-годдзе з дня нараджэння Янкі Маўра, то правялі конкурс на лепшую вокладку да яго кнігі, лепшую ілюстрацыю, арыгінальнае афармленне кнігі. І таму, што пры дапамозе студэнтаў Мінскага мастацкага вучылішча імя А. Глебава вывучаюць школьнікі жанры выяўленчага мастацтва, не прамінаюць ніводнай выстаўкі беларускіх мастакоў.

Фальклор і этнаграфія?.. Бясспрэчна! Ёсць у школе нават свой фальклорны ансамбль, які пасляхова выступае на шматлікіх святах, канцэртах з народнымі абрадавымі, баладнымі, жартоўнымі песнямі. Складзі рэпертуар дапамагаюць добраахвотныя памочнікі — кандыдаты мастацтвазнаўства Л. Салавей і Г. Барташэвіч з Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору АН БССР. Беларускія нацыянальныя касцюмы дзяўчынкі шылі самі. А эскізы да іх зрабіў аўтар альбома «Беларускае народнае адзенне» М. Раманюк, таксама добры сябар школьнікаў.

Яны яшчэ і турысты, і краязнаўцы, за плячыма якіх шмат паходаў, экскурсій па Беларусі, паездак у гарады іншых рэспублік. Але ёсць адно слова, вельмі ёмістае па зместу, якім можна аб'яднаць усе захапленні васьмікласнікаў. Слова гэта — спадчына. І менавіта так яны назвалі свой клуб. У школьным клубе дзеці, падлеткі маюць магчымасць лепш пазнаць сваю радзіму, імкнуцца зразумець, чым жыві і жыве яе народ. Не толькі па падручніках пазнаюць яны гісторыю роднай Беларусі, але і, літаральна, крапаюць яе сваімі рукамі, бацаць сваімі вачамі, адчуваюць сэрцам.

Тры гады назад, калі клуб з'явіўся на свет, ста дваццаці яго членам было па 11—12 гадоў. Не пералічыць усе цікавыя сустрэчы з людзьмі творчых прафесій, з вучонымі, што адбыліся з таго часу. Тады ж, на пачатку, на свяце паэзіі, прысвечаным 100-годдзю з дня нараджэння Янкі Купалы, дзеці пазнаёміліся з паэтамі Уладзімірам Някляевым і Яўгеніяй

Янішчыц. Старэйшы дзіцячы пісьменнік Васіль Вітка расказаў ім пра Янку Маўра. Пісьменнік Алег Лойка — пра Францыска Скерыну, Уладзіслава Сыракомлю, Дуніна-Марцінкевіча. Дацэнт філалагічнага факультэта Белдзяржуніверсітэта В. Рагойша пазнаёміў з новымі матэрыяламі пра Максіма Багдановіча. Дацэнт Інстытута культуры Эмілія Шумілава правяла лекцыю «Музыка ў тваім жыцці».

Спіс можна працягваць, але справа не ў назвах і іх колькасці. Вельмі важна, што кіраўніку клуба Галіне Сіўчык удаецца знайсці людзей, па-сапраўднаму захапленых сваёй справай. Дарослыя сябры школьнага клуба адкрываюць моладзі ўсё багацце свету, вядуць іх па дарогах, пракладзеных славымі землякамі.

Дарэчы кажучы, гэтыя «дарогі» — не літаратурны вобраз. Самыя цікавыя і нечаканыя сустрэчы адбываюцца ў вандроўках па роднаму краю. Адзін з апошніх вёў разам з Галінай Васільеўнай і настаўнікам хіміі Генадзем Тукаем журналіст Уладзімір Содаль. Паход быў па Ашмяншчыне, па месцах, звязаных з імем Ф. Багушэвіча. У вёсцы Жупраны, дзе пахаваны паэт, усклалі на яго магілу кветкі, спецыяльна прывезеныя з Мінска, пабачылі касцёл, які згадваецца ў знакамітым вершы «Кепска будзе». А потым шлях прывёў турыстаў да старажытнага сцяла, 93-гадовага дзеда Талочкі, які памятае пахаванне паэта. Расказаў ён, што на магільным крыжы доўга віселі дудка і скрыпка — простыя народныя інструменты, апетыя Багушэвічам у вершах, сімвал яго паэзіі.

Потым, як зачараваныя, слухалі юныя вандроўнікі легенды пра Пеліканаву гару, пра касцёл, што стаў на вяршыне той гары і «праваліўся скрозь зямлю».

Зараз у школе — канікулы. Але клуб не зачыніў свае дзверы: лета — пара актыўных спраў, чакаюць новыя маршруты. На гэты раз — па родных месцах чалавека дзіўнага лёсу, мастака, які таксама вандраваў усё жыццё, Язэпа Драздовіча. Сам ён прайшоў усю Беларусь. За гасціннасць дзякаваў сваёй працай: дзе намалюе партрэт гаспадара, дзе дыван распіша, дзе пакіне выразаную з дрэва фігурку. Вось і паставілі школьнікі мэту — адшукаць як мага болей яго твораў. Гэта ўжо будзе не проста паход, а сапраўдная навуковая экспедыцыя, якую павядзе Лія Салавей з Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору. Дапаможа ў вандроўцы песня — гімн клуба «Спадчына». Музыку напісаў адзін з членаў клуба Косця Лукашоў. А словы, — словы тыя самыя, якімі пачынаецца гэты расказ.

Аляксандр МІХАЛЬЧУК.

ІІІ. ЗЯМЛЯ

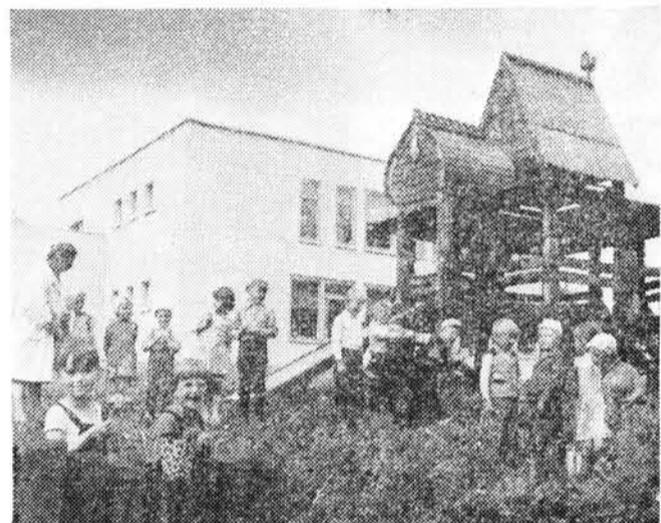
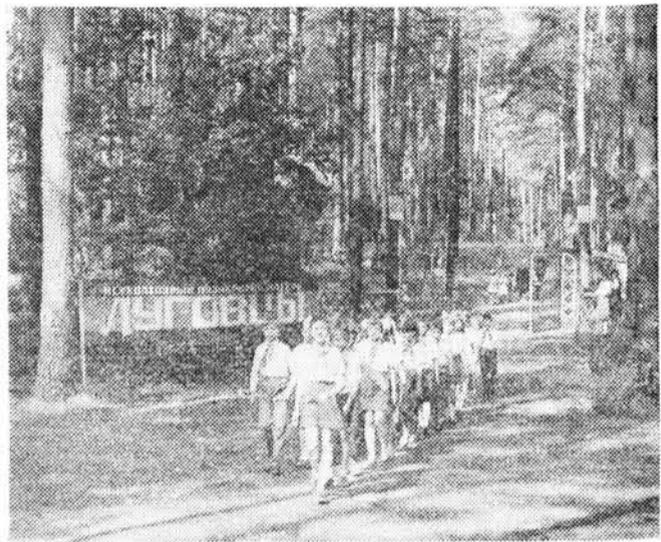
ДУБРОВЕНСКАЯ

У школьнікаў Дубровенскага раёна, як і ва ўсёй савецкай дзяржаве, зараз летнія канікулы. Многія хлопчыкі і дзяўчынкі праводзяць іх у піянерскім лагэры «Лугаўцы». Яго ўтульныя карпусы раскінуліся на беразе Дняпра, сярод векавага сасновага бору. Пабудаваны лагер на сродкі мясцовых калгасаў і таму адпачываюць у ім пераважна вясковыя школьнікі. Цэлае лета навакольны лес поўніцца іх вясёлымі галасамі, адусюль чутны радасны дзіцячы смех. Наладжваюцца цікавыя падарожжы, спартыўныя спаборніцтвы, гульні, канцэрты... Надоўга запамінае дзятва лета, праведзенае ў «Лугаўцах».

Клопат пра дзяцей адчуваецца тут паўсюль: як і ў самім Дуброўна, так і ў аддаленых ад яго вёсках. Тут пабудаваны выдатныя школы і дзіцячыя сады. Робіцца ўсё, каб маладое пакаленне гэтага краю жыло шчасліва і бестурботна.

НА ЗДЫМКАХ: раница ў піянерскім лагэры «Лугаўцы»; дзіцячы сад у вёсцы Ляды. Пабудаваны ён на сродкі саўгаса «Прыдняпроўскі».

Фота С. КРЫЦКАГА.

СПОРТ

Нямала выдатных спартсменаў, чэмпіёнаў Еўропы, свету і Алімпійскіх гульняў выхавала Беларуская рэспубліканская арганізацыя ДТСААФ. З вопытам яе работы не раз знаёмліся прадстаўнікі камітэтаў саюзных рэспублік, а таксама сябры з сацыялістычных краін.

НА ЗДЫМКУ: неаднаразовы пераможца і прызёр чэмпіянатаў БССР картынгіст Дзмітрый СЫЧЫК перад стартам.

Фота А. ЛЯПШАЯ.

У ЛЕНІНГРАДЗЕ першыняство СССР аспрэчвалі барцы-самбісты. З прадстаўнікоў нашай рэспублікі вызначыўся В. Бухвал. На яго рахунку — другое месца ў вагавай катэгорыі да 74 кілаграмаў.

ПЕРШЫНЯСТВО Савецкага Саюза па марафонскаму бегу прайшло ў Магілёве. Сярод жанчын найбольшы поспех вышпаў на долю беларускіх спартсменаў. Першае месца заваявала Раіса Смяхнова, а другое яе сяброўка Кацярына Храмянкова.

У МАСКВЕ прайшоў чэмпіянат краіны па фехтаванні.

Алімпійскі чэмпіён, неаднаразовы чэмпіён свету мінчанін Аляксандр Раманюк стаў сярэбраным прызёрам у спаборніцтвах рапірыстаў.

ТРАДЫЦЫЙНЫ міжнародны, дзесяты па ліку, турнір няцборцаў па прыз Дзяржаўна-тэлерадзе БССР прайшоў у Мінску. У ім прынялі ўдзел мацнейшыя спартсмены свету — СССР, Італія, Польшчы, Венгрыя...

Камандную перамогу атрымалі спартсмены Савецкага Саюза. У тройцы прызёраў зборныя СССР-2 і няцборцы РСФСР.

У асабістым заліку ўсе тры першыя месцы занялі спартсмены нашай краіны: 1. Ігар Шварц; 2. Анатоль Старасцін; 3. Анатоль Аўдзееў.

ДЗВЕ таварыскія сустрэчы ў нашай краіне правялі баскетбалісты КНР.

Гульні завяршыліся з лікам 83:71 і 77:70 на карысць зборнай СССР, у складзе якой удала выступала мінчанка Галіна Савіцкая.

МАТЧ каманд Беларусі, Ленінграда, Латвіі, Эстоніі і Літвы па стральбе, які праходзіў у заліку Кубка СССР у каўнаскай працяглай пераможцаў перамогу спартсменам нашай рэспублікі.

Важкі ўклад у гэты поспех унеслі Лаліта Цвяткова, Георгій Няхаеў, Ігар Жаваранкаў і іншыя стралкі БССР.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня
выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 1103

Гумар

Муж разгадвае красворд.
— Слухай, — звяртаецца ён да жонкі, — як называецца птушка з дзевяці літар, якой ужо не існуе?

— Гэта наша канарэйка: кошкі з'ела яе яшчэ на тым тыдні.

Езэф глядзеў па тэлебачанню хакей і заснуў.

— Уставай, — будзіць яго жонка, — Ужо адзінаццаць.

— Чорт вазьмі! — усклікае ён, — На чыю карысць?

Пакуннік з абурэннем звяртаецца да прадаўца касметычнага аддзела:

— Пасля прымянення сродкаў для росту валасоў, якія я ў вас купіў, у мяне навывпадалі нават іх рэшткі.

— Усё правільна, — гаворыць прадавец, — для таго, каб выраслі новыя валасы, трэба чыстае месца.

Гаспадыня кватэры пытаецца

ў кватаранткі:

— А чаму гэта ваш брат перастаў вас наведваць? З ім нічога не здарылася?

— Нічога. Ён проста знайшоў сабе другую сястру...

— Ты чаму такі сумны?

— Не тое слова. Я—у жаху.

— Ад чаго ж?

— Я сустракаў сваю жонку на вакзале, а яна не прыехала. Баюся, што яна дома яшчэ з учарашняга дня.